

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetfő és
 ünnep utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 Asszerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatás
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

A véderő reform beterjesztése.

(—a.) Tíz esztendő óta törekszik a kettős monarchia hadügyi vezetősége arra, hogy a véderőt fejlessze, erősítse s a modern harcászati technika követelményeinek megfelelőleg átalakítsa. Erthető ez a törekvés ma, mikor a világnak minden állama ugyszólván erejét tuhaladó módon igyekezik fejleszteni hadseregét; érthető ez akkor, amikor minden békeakció dacára nemcsak Európa és Amerika, hanem még Azsia népei is állig fegyverben állva, farkasszemet néznek egymással.

Csak nem régiben, három esztendővel ezelőtt, Bosznia és Hercegovina annexiója és az ezzel kapcsolatos szerb fészkelődés idején, volt alkalmunk tapasztalni, hogy mily nagy sullyal esik a világbeke mérlegének serpenyőjébe annak az államnak a száva, amelyik nemcsak szavát, hanem egyuttal kardját is minden pillanatban beledobhatja abba a serpenyőbe.

E nekünk oly drága tapasztalat óta még nagyobb erővel látott hozzá a hadügyi vezetőségünk, hogy megvalósítsa terveit. E törekvéseknek tíz esztendőn keresztül nagy, sokszor vehemens, elkésredett erővel szegült ellen a magyar parlament ellenzéke, sőt egy ideig az egész parlament.

Ez az ellenállás is érthető volt. A

hadügyi vezetőség ugyanis kezdetben szívesen és mereven elzárkózott a legjogosabb magyar nemzeti követelések elől is.

Akkor tört ki a magyar képviselőházban az első nagy obstrukció, mely gyors egymásutánban két kormányt sepert el, a különben oly nagyszerű Széll kormányt és Khuen-Hédervárynak első kormányát.

Mikor utánna Tisza István gróf került a kormány élére, ő már csak úgy vállalkozott kabinet alakításra, hogy felhatalmazást nyeri a koronától kilátásba helyezni a kilences bizottság katonai programjának végrehajtását. De akkor már annyira fel voltak zaklatva a szenvedélyek, hogy ezzel a bécseles ígérettel sem tudta helyreállítani a parlamenti rendet s a második nagy obstrukció az ő kormányát is megbuktatta, sőt a választásokon pártját is elvesztette.

A koalíció a boszniai annexió után már azon a ponton volt, hogy vállalja a véderőreform parlamenti elntézését, — csak Andrassy Gyula grófnak voltak még némi szerény függő kívánságai a reform néhány pontját illetőleg. A király már hajlandó lett volna ezeket is engedélyezni, de akkor már a koalíciós kormány a bankkérdés miatt kitört válság miatt nem nyújthatott garanciát a felségnek arra vonatkozólag, hogy keresztül tudná vinni pártjával a parlamentben a reformot.

Justhék az önálló bankot erőszakolták, Andrassyék a katonai engedményeket, a koalíció felbomlott, a kormány lemondott s a hosszas tárgyalások Khuen-Héderváry gróf megbízatásához vezettek.

Az új kormányt mikor a parlamentben bemutatkozott, még pártja sem volt. Néhány hét múlva csatlakozott hozzá Zichy János gróf harmincadmagával, a juniusi választáson pedig megszerezte a nagy többséget. Azóta megnyerte a csatát a bank ügyben. Ma pedig indul a másik csatába: beterjesztette két minisztere útján a képviselőházban a véderőreformot, melyet különben már a trónbeszéd bejelentett.

A ma beterjesztett javaslatok legnagyobbbrészt ismeretek már a közönség előtt. Benne van a létszámemelés, a két-estendei szolgálat, az önkényesség könnyítése s amiért a kormány legtöbbet küzdött a katonai perrendtartás, ahol a magyar nyelv jogait sikerült ugyan biztosítani, azt azonban már nem sikerült kivívni, hogy a hadsereg nyelvének a használatát Magyarországon teljesen kizsorigítsák a magyar katonai büntető judikatúrából.

A tíz esztendő küzdelemben a katonai jelszavak a magyar közvélemény előtt sokat vesztek előbbi izgató erejükből. Bizonyos fásultság vehető e tekintetben észre a közvéleményben is, a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A keresztény nő és az oltár.

Irta és a budapesti központi oltáregyesület kiállításán felolvasta 1911. május 21-én Némethy Gyula dr.

A mult nyáron végrehajtott bámulatos helyreállítás dacára is nem egyéb Lionardo da Vinci utolsó vacsorája, a milanoi Santa Maria delle Grazie kolostor ebédőjében, mint egy fölséges rom. Mélabu fogja el az ember lelkét, ha a romjaiban is megragadó falképtárra elgondolja, milyen leüetett e fölséges mű, midőn a quattro és cinquecento határan, 1499-ben az alkotó kezei közül kikerült, s a donator szerzetház tagjainak és Milanó művészetért rajongó közönségének szemei elé tárult. A quattrocento festése csak bámulatos szépségű részleteket adott; aki először foglalta össze festőileg a sok és különféleséget egy művészi egységbe, a vonal, az alak, a színkompozíciónak első mestere, az új festés első fáklyavivője Lionardo volt, épen az Utolsó vacsora megalkotásával. Azon pillanatban állítja elének az isteni mestert, midőn, arcán szelid búval így szól: egy közületek elárul engem. De minő hullámokat vernek az Üdvözítő e szavai az apostolok lelkében; a nyugodtan ülő Üdvözítő gyöngéd kettős gesztusa, mint egyre tornyosuló, hevesebb hullám terjed jobb és balfelé. A kép festett perspektívája mint egy megszakítás, zökkenés nélkül folytatja a valóságos ebédő vonalát. Mikor még eredeti fényében, színeiben ragyogott a kép, úgy tűn-

hetett föl a jámbor szerzetesek előtt, mintha az Üdvözítő maga szállott volna egy vízió alakjában közéjük, hogy boldogítsa jelenlétével hű követőit...

Ilyenkor a Santa Maria delle Grazie, Malasztos Boldogasszony temploma egyik másik szerzetesének hogyne ötlött volna eszébe az, hogy erről a képről hiányzik valaki és pedig épen az, akinek az összes teremtmények között legnagyobb, szinte végtelen a méltósága, akinek anyasága oly fölséges, hogy Szent Tamás igéi szerint annál különbet maga Isten sem teremthetett, akinek testéből

lett a drága vér
 Mely eltörölte vétkünk...

Amde nem csak e jámbor szerzeteseknek a Boldogságos Szűz többi hiveinek is feltűnhetik, hogy *Mária nem volt jelen az utolsó vacsorán*. Hogyan? Akitől egyedül származott az ő szent embersége, aki teljes életében egyedül volt tiszta a legkisebb bűn szennytől is, aki fölött a szent atyák tanítása szerint az egy Istenen kívül semmi sincs, azt nem engedte Jézus az első oltárhoz, az nem vehette az ő kezéből az angyalok kenyerét? Az, akinek szűztiszta testéből eredt az Újszövetség isteni áldozati báránya, nem hajolhatott az oltár fölé soha, hogy elrebegeje: ez az én testem, ez az én vérem? Mások kezéből kaptá az angyali kenyeret, aki legméltóbb volt arra, hogy magához vegye azt, de arra is, amire hatalmat nem adott neki isteni fia, hogy föl is áldozza?!

Annyi bizonyos, hogy Jézus édes anyját, amíg e földön élt, az alázat homályában tar-

totta; bár első csudáját az ő kérelmére művelte, nagy csudáinál, melyek után királylány akarta tenni őt a nép, az Urszineváltozásánál, hol üdvözült tanuk, Mózes és Illés, mennyei fény környezték, a jeruzsálemi bevonulásnál és leggyöngédebb csudájánál, Urvacsoránál Mária nem volt jelen. Egyetlen egy helyén sem olvassuk az evangéliumoknak, hogy Jézus a Boldogságos Szűzet nyilvánosan még csak nevezte volna is anyjának, akit pedig az angyal és Szent Erzsébet Isten anyjának szólítottak; sőt mikor hírül adták neki: Ime anyád és atyádfiai ott künn keresnek téged, így szóított: aki Isten akaratját cselekszi, az az én atyámfia és hugom és anyám. Mi lehet az oka ennek Mélyen Tisztelt hölgyeim és uraim? Jézus azt akarta, hogy Mária tökéletes követője legyen neki az alázatban, az emberiséget üdvözítő alázatban. Nem bocsátotta anyját az első szent mise áldozat oltárához az Urvacsora termében, de bezzeg ahonnan az apostolok, az Urvacsorát vett apostolok az egyetlen szűzi János kivételével távol voltak megjeleni nem mertek, a keresztáldozat oltára, a kereszt fája mellett ott állott Mária és keserves fájdalomban, áldozatban úgy bensőleg egyesült szent Fiával, hogy vértanuk királynéje lett:

Cunctis martyribus stat generosior...
 Minden vértanuknál nagyobb lélekkel áll...

Mélyen Tisztelt Hölgyeim és uraim! Az alázat homálya, mely Jézussal való tökéletes hasonlóságra vezette Máriát, a *belső élet*, mely a nyilvánosságot kerüli, de a szia tökéletesebb mélyebb kifejlődését hozza magával, a feltű-

sajtóban is, a parlamentben is. Khuen-Héderváry azért jól ítélte meg, hogy a helyzet a véderő reform tárgyalására most a legkedvezőbb s ezért ragaszkodik hozzá, hogy még a nyári szünet előtt letárgyalassa e javaslatokat.

Hogy terve sikerül-e? — nagy kérdés, melyre a közel jövő adja meg a feleletet.

Az tény, hogy újabb nagy obstrukció nem találna támogatásra a közvéleményben. Ezt érzik Justhék is s azért akarják a véderőreformot összekapcsolni a választói jog reformjával s ezért fogtak össze a szocialistákkal, hogy az utca érdeklődését biztosítsák maguknak s ezzel megreparálják kopott nimbuszukat.

Utcai zavargásokkal azonban bajos visszahódítani az elvesztett tekintélyt és befolyást. A küzdelem nem az utcán dől el, hanem a parlamentben.

Monis gyógyul.

Páris, május 23.

A mai orvosi konzilium konstatálta, hogy Monis miniszterelnök lényegesen jobban van s négy öt hét alatt megjelenik a képviselőházban. Constans helyettes állami titkár a miniszterelnökségen határozottan azt mondta az egy lap tudósítójának, hogy ez a kabinet nem fog lemondani s mostani összetételében megmarad a helyén.

Berteaux választókerületében az elhunyt hadügyminiszter meghitt jóbarátja, Paul Doumer, a képviselőház volt elnöke fog fellépni, a ki a legutolsó választáson mandátum nélkül maradt.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 23.

Borzevicsy Albert egynegyed 11 órakor nyitotta meg az ülést. Azt hiszi, hogy jogosultnak érzi magát arra, hogy a Ház nevében kifejezést adjon annak a bensőséges részvétnak, mely a párisi katasztrófa hírére eltölti. Ugy tekinthetjük a szerencsétlenül jártakat, mint áldozatait annak a lelkesedésnek, mely a francia nemzetet a technika haladásában jellemzi. Mivel a katasztrófában a francia államélet vezetőférfia súlyosan megsebesült és a hadügyminiszter életét veszítette: indítatva érzi magát, hogy annál az őszinte és meleg viszonytól fogva, mely a francia és magyar nemzet között fennáll: indítatva érzi magát, hogy a Ház nevében részvétiratot intézzen a kamarához. (Helyeslés.)

Hazai Samu honvédelmi miniszter: Beterjeszi a véderőreform javaslatot. (Alig hogy beszédébe fog, a II. emeleti baloldali karzatról a munkapárt soraiba sűrű pamflett-eső hull. (Mozgás a karzaton.)

Batthyány Tivadar (a padokat csapdosva kiált): Előbb az általános, titkos választójogi, azután véderő javaslatot! (Elnök csönget. Nagy zaj. Lovászi Márton a padot csapdossa: Választói jogot! Elnök rendreutasítja Lovászi Mártont és Batthyány Tivadar grófot.)

Napirenden a **kutusztárola** vitája.

Ostffy Lajos: Addig, amíg a népoktatás nehézségeit meg nem szüntetik, addig a harmadik egyetem felállítása nem jogosult s nem észszerű. Ha azonban a kormány még sem mond le arról a tervéről, úgy az új egyetem Debrecenben vagy Szegeden legyen.

Tisza beszéde.

Tisza István gróf: A magyarországi zsidók szervezetére vonatkozó nézete az, hogy a zsidók mai viszonya tarthatatlan. Felelős vezetőség kell, mely az állami beavatkozást hatékonyra tegye; különösen a rabbi képzés kérdésében. Lehetetlen szemét hunyni az előtt a

sajnos jelenség előtt, hogy a magyar zsidóság két egymást gyűlölő táborra oszlik. — A *tanárfizetés rendezésének* kérdésére tér át. Senki sem ismeri el a tanárság ez irányban való törekvését, mint a szóló. A tanárok fizetése csekély az anyagi viszonyok nehézségéhez képest. Jogosultnak és rokonszenvesnek tartja a tanárok fizetésemelési mozgalmát, azonban nem helyesli, hogy a hivatásteljesítés kötelességét ezzel a kérdéssel összekapcsolják. Meg van győződve, hogy a tanári kar színe-java felháborodással utasítja vissza azt a gondolatot, hogy fontos kulturteladataik teljesítésével az anyagi javadalmazást veszi alapul. A tanárok előléptetése ne történjék kizárólag automatikusan, hanem az érdem is nyisson utat a tanár haladására. Nem tartja Magyarországot képesnek arra, hogy 30 éves szolgálat után, még életerős embereket nyugdíjaztasson; Magyarországnak minden erejével takarékoskodni kell. Ezért a 35 évi szolgálatidő mellett foglal állást. Elismeri, hogy a tanári foglalkozás nagyobb erőfeszítéssel jár, mint más foglalkozás, de ennek ellensúlyozásául szolgál a *vakáció*, mellyel más foglalkozású ember nem rendelkezhetik. Ajánlja, hogy simuljanak a tanárkérdésben felmerült ellentétek abban a tudatban, hogy a tanári kar kivánalmainak nagy része teljesült s a tanárság teljesítheti nagy nemzetnevelő munkáját. Szertarianizmus kapott lábra közoktatásunkban s veszélyezteteti az oktatás egységes munkáját. Ennek a bizonyos elmaradt *tulbuzgóság* s ezzel szemben álló *atheizmus és kozmopolitizmus* az oka. A cégerek, mely alatt a pártok sikra szólnak, hamisak s ennek a félreértések az okai, ami felekezeti gyűlölségre vezet. A szabadkőművesség még nem isten tagadás. A baj az, hogy újabb egy fiatal gárda került a szabadkőművesség élére s a *szabadkőművesség címén ultraradikalizmust* istápolják s a rájuk irányuló támadást az egész szabadkőművességre hárul

néstől, a dicsőségtől való félrevonulás, a fájdalomban való tökéletes részvét. az önfeláldozás nem gyönyörű osztályrésze-e a finomabb, mélyebb érzésekre képes, szenvedésre áldozatra minden férfiúnál erősebb női kebelnek?!

A keresztény nő nem áll az oltár mellé; nem hajlik Jézus szent teste fölé, nem mondja: ez az én testem ez az én vérem: de a szent áldozásban, ha elég buzgó, a naponként való szent áldozásban, mint Mária belsőleg, érzelmesebb, mélyebb kedélyéhez képest bensőben egyesül Jézussal, mint a férfiak, mint akár az áldozó papok, s szenvedésre áldozatra képesebb lévén, talán tökéletesebben hozza meg a *szív áldozatát*, amelynek a szent mise-áldozat csak eszköze, a szent áldozás maga csak szárnya, mert Jézus az ő isteni szent testét csak azért áldozta fel és adja nekünk, hogy az a másik teste, misztikus teste, az egyház, a szentek, a hívek közönsége épüljön és terjedjen.

De van még más módja is a női nemem ahhoz, hogy az oltáráldozatból kivegye a maga részét. A dicső emlékü XIII. Leó pápa egy allokúcióban, melyet az Örökimádásról nevezett szerzetes nőkhöz és világi munkatársaikhoz intézett, azt mondja, hogy a szent öltözetek készítésére fordított női munkában a nő nemnek csudálatos fölmagasztalása nyilvánkozik meg. A női nem ezen szolgálatával mintegy részt veszen az újszövetség papságának méltóságában, amely papság magát az Isten Fiát mutatja be a szentmisében, az Oltáriszentségben az Atyának hasonlíthatatlan áldozatul. „Igen kedves leányaim, ugymond a boldog emlékü pápa, ti megtaláltátok az utat e szent, e magasztos, e lelkesítő szolgálathoz. Ti készítitek tisztelettel azt a vásznat, a korporálét, amelyre

Jézus testét helyezik az oltáron; ti ékesítitek fel az oltárt, amelyre Jézus az átváltozás, a consecratio pillanatában alászáll; ti szövitek a fátylat a szentség házra amelyben Jézus, nem mint Palaestinában egykoron, néhány évig, de évezredekig lakozik, hogy mindenkit elhalmozzon kegyeivel. aki hozzáfordul. Végre ti munkálkodtok azon szent ruhákon, amelyekbe Jézus, a mi örök főpapunk, a szent áldozat bemutatásánál öltözik. Mert Jézus maga a főpap, aki kiterjeszti kezeit és meghozza az áldozatot, a pap csak Jézus nevében mondhatja a kenyérre és borra: ez az én testem, ez az én vérem, tehát *Jézus maga az, akit ti vászon selyem és ezüsthimzésű öltözetekkel ruháztok.*”

Mit mondjunk, Mélyen Tisztelt hölgyeim és uraim? A keresztény nő, aki kézimunkájával az oltárt és az Oltáriszentségben jelenlévő Jézust ruhazza Mária követője, hogy ne mondjam örököse, kinek szeplőtelen testéből véreből, mint egy tisztaságos virág rostjaiból, harmatnedvéből szövődött fonódott Jézus, a láthatatlan Örök Ige emberi öltözte, szent teste. Az a test, melyet Mária gyolcsokba pölykba takargatott, melyet az evangéliumok szerint jámbor asszonyok gondoztak életben és halálban. Az a szent láb, melyet Magdalai Mária bánatkönnyeivel öntözött, melynek az ő illatos selyem haját törölköndőjévé tette. Az a szent fej, mely vértől, verejtéktől ázottan Veronika kendőjén hagyta képmását. Végre a szent tetem, melynek jámbor asszonyi kezek halotti leplet szöttek . . .

Valóban, Mélyen Tisztelt hölgyeim és uraim a keresztény vallás csudálatos módon *igazságot szolgált mindkét nemnek.* Szent Agoston 190-ik sermojában azt mondja, hogy Jézus mindkét nemet egyaránt jött megváltani,

azt is, amelyben született a férfi, azt is amely által született, a női nemet. Egyik nemből sem szabad tehát megsértenünk Krisztust. Honor masculini sexus est in carne Christi, honor feminini sexus est in matre Christi . . . A férfi nem dicsősége Krisztus testében, a női nemé Krisztus anyjában van . . .

Honor masculini sexus est in carne Christi . . . Csak a férfi lép az oltárhoz, hogy bemutassa a szent áldozatot, de ennek csak az az oka, hogy annál világosabb legyen, hogy az igazi áldozó nem a pap, nem a férfi, hanem maga Jézus az örök szövetség főpapja . . .

* Mi (papok) csak szolgál vagyunk. Ő maga (Jézus) az, aki megszentel és átváltoztat . . . De te is, keresztény hívő, ha látod, hogy a pap felajánlja az áldozatot, ne gondold, hogy pap teszi ezt, hanem Krisztus láthatatlanul kiterjesztett keze. Aranyszáju Sz. János 60. homíliája.

Honor feminini sexus est in matre Christi . . . az Isten ember, Jézus férfi volt, de a legtökéletesebb tiszta ember, aki minden földi és égi teremtmények fölött való, az nő, Mária. Az Istenember Jézus férfi volt, de Virginis filius, virginum sponsus szűznek fia, szűzek vőlegénye . . . csak anyja volt a földön, szűz méh virága volt, szeplőtelen isteni testét csak nőtől vette, csak nőtől lett

a drága vér . . .
mely eltörölte vétünk . . .

Csak nőtől lett a tisztaságos test, amely nap-nap után feláldoztatik oltárainkon. Nők tiszte, hogy ezt az oltárt szívük minden buzgóságával, gyengédségével, találékonyságával ékesítsék és diszítsék, nők tiszte és nemük örök dicsősége.

támadásnak tünteti fel. A hamis jelszavak fogalombahozatalának s a fogalmak félreértésének oka, hogy nálunk minden félművelt ember szociológus. A napi sajtó a melegágya ezeknek a ferdeségeknek. A sajtó első feladata, hogy az eseményeket tárgyilagosan regisztrálja; másodrendű feladata, hogy bizonyos politikai tendencia szolgálata, ezt az utóbbi irányzatot tulhajtva a lapok, aminek következménye, hogy az újságok vegyes rovatai felületesen olyan fontos kérdésekről értekeznek, amelyeket a szerkesztőségek fiatal és antik szociológusai az éji órákban rejtében megittak. A magyar társadalomnak kell segíteni a sajtónak ezen anomáliáin. A társadalom teljes egységének kell együtt működni ennek a célnak a szolgálatában. — A vallásos nevelés kizárását a közoktatásból veszélyesnek tartja, mert a vallások keretén belül lehet az általános nemzeti eszméket leghatásosabban fejleszteni, helytelennek tartja azonban minden felekezeti túlzást és abszolút vallástagadást. A katolicizmus szuverénitása (?!) a közoktatásban veszélyes, mert nemcsak a magyarság egységes fejlődésének, hanem magának a katolicizmusnak is ártalmára van.

A magyar szabadságszeretnek tesznek szolgálatot, ha a katolikusok maguk küzdenek az ultramodernizmus (?!) ellen s ha nem engedik, hogy a második középkor ujuljon meg Magyarországon (Miről nem álmodnak az emberek?!) Ezzel csak elidegenítik a magyar társadalom színe-javát a katolicizmustól, azt a színe-javát, mely a magyar szabadelvűséghez ragaszkodik. Hiszi, hogy a magyar katolikusok nagy többsége és vezetői ellene vannak a törekvésnek. Ők irányítják azt a fontos munkát, mely hivatásuk vallásérkölcsei nevelésében rejlik, ők maguk gondoskodjanak arról, hogy ez a munka ne csapjon olyan túlzásokba, amelyek kulturális fejlődésünket s nemzeti önállóságunkat és fennmaradásunkat veszélyeztetik. Ebben a reményben elfogadja a költségvetést. (Hosszantartó, meg-megújuló taps és éljenzés.)

Szünet után.

Giesswein Sándor: Örömmel konstatálja, hogy annyian szóialtak fel a tárcsa vitájában.

Sürgeti, hogy azt az első lépést, melyet a kormány az 1907 iki népoktatási törvényvel már megtett az első legelőbb szükségletek kielégítésére, tovább is szem előtt tartsák a közoktatásügy rendezése tekintetében. Két dolog van ugymond, amely sürgős rendezésre vár: a polgárjog kiterjesztése és a közoktatásügy. Helyesli és elismeréssel szól a miniszternek azon kijelentéséről, hogy a keresztény kultúra jegyében akarja megvalósítani reformjait. Ebben senki sem láthat sérelmet, mert a vallásérkölcös nevelés elvezet ahhoz a kultúrához, amely Dantet, Marxtot, sőt még Voltairt is adja a világnak. Beszél a tanítók helyzetéről, akikre a mai viszonyok között sokkal nagyobb köelességek hárulnak és kéri ennek rekompensációját, hogy megfelelő társadalmi helyzetet teremtsenek számukra. Kívánja megszüntetni a felekezeti, állami és községi tanítók közötti különbségeket még fizetésrendezés tekintetében is. Kéri, hogy már benyújtott határozati javaslata értelmében a tanító-kérdés rendezés-céljából még az ősszel hívjon össze a t. Ház ankétet.

Átér a középiskolákra, ahol a klasszikus nyelvek mellett modern nyelvek, sőt az esperantó nyelv tanítását is kíváná felvenni. Az elméleti tárgyak mellett gyakorlati tárgyakra kívánna tanítani az ifjúságot, mert a mai kor viszonyainak változásával kell, hogy az iskola is lépést tartson. Az iskolaszéket reformálni kívánja, oly módon, hogy nők is vegyenek részt abban, mert a nőknek nagy nevelő képességük van. A harmadik egyetemen határozot

tan mellett foglal állást, hogy a vidéken kell azt felállítani.

Az egyetemen a teológiai fakultást, nem hogy mellőzendőnek, hanem továbbfejlesztendőnek tartja. Szükségesnek tartja e tekintetben meg az összehasonlító vallástudományok számára is egy tanszéket.

Giesswein Sándor a katolikus autonómia ügyét sürgeti.

Az ülés 2 órakor véget ért.

A katonai javastatok.

A Ház elé kerültek.

Hazai Samu honvédmíniszter betérjlesztette a képviselőháznak az új katonai javaslatokat. Most már vége a tárgyalásnak, hogy milyenek akarják az új véderőtörvényt.

A javaslatok intézkednek a létszámemelésről, a két éves katonai szolgálatról, az önkéntesek reformjáról és a katonai bünvádi eljárásról.

A létszámemelés és két évi szolgálat.

A katonai javaslatok elseje a hadilétszámot 103.000-ről 159.000-re emeli a közös és 12.500-ról 25.000-re a honvédség létszámában.

A törvénytervezet életbelépteti a kétesztendő szolgálati időt, a lovasság és a lovas-tüzérség kivételével. Nagyon lényeges a reformnak az önkéntesekre vonatkozó intézkedése.

Az önkéntesség kiterjesztése.

A leglényegesebb újítások egyike, hogy az ugynevezett »svindlikurzusok« megszűnnek; ellenben az egyéves önkéntesi szolgálat kiváltására az új törvény szerint minden olyan hadkötelesnek joga van, aki valamely középiskola hat osztályát elvégezte.

Rendkívül liberális intézkedése a törvénynek, hogy a művészetek, a műipar, a technika és a tudományok terén működő hadköteleseknek minden iskolai képzettség nélkül megadja az önkéntességi jogot. Nevezetes elvi újítás, hogy a jövőben minden önkéntes államköltségű szolgál; kivéve a lovasságnál, a lovas-tüzérségnél és a trainnél szolgáló önkénteseket.

Az eddigi hat hónapi szolgálat helyett ugyanis csak három hónapot fognak szolgálni a medikusok és pedig az egyetemi szünetidő idején. A második télesztendő aztán, hogy mint eddig, diploma megszerzése után fogják leszolgálni valamely katonai kórházban.

Végül igen fontos intézkedése a törvénynek, hogy a tiszti vizsga kötelező voltát megszünteti és eltörli ezzel együtt az ugynevezett büntetési évet is, amelyet azoknak az önkénteseknek kellett leszolgálniuk, akik a tiszti vizsgát nem tudták letenni.

A honvédség fejlesztése.

A véderőről szóló törvényjavaslat elfogadása esetén a honvédség megkapja az elkerülhetetlenül szükséges felemelt ujoncjutalékot s így a honvédség továbbfejleszthető lesz. A javaslat 6 hadtettel földrajzilag egybevágó, azonban azoktól teljesen független és önálló 6 kerület létesítését s a kerületi (együttal hadosztály) parancsnokságon kívül még két önálló honvéd hadosztályparancsnokság és az ekként szervezendő összesen 8 hadosztály keretén belül még szükséges 2 új dandárparancsnokság felállítását tervezi.

A gyalogezredek száma tehát 28-ról 32-re, a zászlóaljok száma pedig a Fiuméba tervezett zászlóaljjal együtt 94-ről 97-re szaporodik.

Eddig a m. kir. honvédség számára a tüzérséget a közös hadsereg adta. Jóllehet a honvédségnek tüzérséggel ellátását mindenki óhajtottta s a honvéd tüzérség felállítása elvben már rég ki is mondatott, a közóhájnak főkepp a csekély ujoncjutalék miatt nem lehet megfe-

lenni, hisz még a lovassághoz is alig akadt elég ujonc.

Az ujoncjutaléknak tervezett felemelése és az új sorozóeljárás életbeléptetése biztosítja majd mind a huszár-, mind a tüzérujoncok szükségének számát.

A honvéd tüzérség szervezete a modern elveknek megfelelő lesz s már békében minden egyes gyalog-hadosztályhoz egy 8 ütegből álló tüzérdandár, a két honvéd-lovas-hadosztályhoz egy-egy (három-három ütegből álló) lovaglótüzérsztály adatik.

A honvédségnél az új törvényjavaslat szerint a rendes szolgálati kötelezettség tart: a) általában 2 évig a tényleges szolgálatban és tíz évig a tartalékban; b) a lovasságnál és a lovaglótüzérségnél 3 évig a tényleges szolgálatban és 7 évig a tartalékban; c) a póttartalékba osztottakra 12 évig.

Az új honvédségi törvény életbeléptével a méneskar jövőben honvédségi intézmény lesz. De mert a honvédség csekély ujoncjutalékából a lovasság és tüzérség ujoncjutalékán kívül nem lehet a méneskarhoz a szükséges alkalmas ujoncokat kiválasztani, a méneskar részére az ujonchányadot ezentul is a közös hadsereg lovassága adja.

Jelentős újítása az új véderőtörvénynek az a rendelkezése, mely szerint a néptanítók és tanítójelöltek mint egy évi önkéntesek tartoznak (az állam költségén) szolgálni.

A katonai igazság-szolgáltatás.

A katonai büntető bíraskodást az egész hadseregben két folyamodásban fogják gyakorolni. A kisebb jelentőségű legénységi bűnyekben a dandár-bíróságok, súlyosabb legénységi s valamennyi tiszti bűnyben pedig a hadosztály-bíróságok járnak el elsőfokulag.

Második és végső folyamodásu bíróság (a hadosztály bíróságok ítéleteire nézve): a legfelsőbb katonai, illetőleg a honvédségnél: a legfelsőbb honvédtörvényszék.

A vádat a dandár-bíróságok előtt: az ügyészi tiszti, a hadosztály-bíróságok előtt: a katonai (honvéd) ügyész, a legfelsőbb katonai törvényszéknél: a katonai vezérügyész, a legfelsőbb honvédtörvényszéknél: a honvéd koronaügyész képviseli.

Az eljárás szempontjából a javaslatok a polgári bünvádi perrendtartást követik s rendelkezéseik egy része szószerint abból van átvéve.

A vádlott élhet védő közreműködésével, sőt súlyosabb esetben a vádlott részére ennek akarata ellen is rendelnek védőt. Védők az ügyvédek is lehetnek, még pedig tekintet nélkül arra, vajjon katonai bűncselekmény képezi-e a vád tárgyát, vagy közönséges bűncselekmény.

A tárgyalás, mely kontradiktóriusan, a szóbeliség és közvetlenség elvének érvényesítése mellett folyik le: nyilvános.

A közös hadseregnek Magyarországon felállított bíróságainál a kihallgatás és a tárgyalás nyelve, ugyszintén a határozatok szóbeli kihirdetésének nyelve a magyar. Ez a szabály nemcsak abban az esetben áll, ha a vádlott csak magyarul tud, hanem akkor is, ha magyarul és a szolgálati nyelven is tud, vagy ha sem magyarul, sem a szolgálati nyelven nem tud, vagy ha több vádlott van s ezek különféle nyelven beszélnek. Csupán egy kivétel van e szabály alól s a tárgyalás a közös hadsereg szolgálati nyelvén folyik, ha a vádlott magyarul nem tud, de a szolgálati nyelven beszélni tud, de még az esetben is jogában áll mindazoknak, akik a közös hadsereg tényleges katonai egyénei közé nem tartoznak, köztük a védőnek is, a magyar állam nyelvét használni.

Horvát Szlavonországokban ezek a szabályok analóg alkalmazást nyernek a horvát országos nyelvre. A legfelsőbb katonai törvényszéknél, bárhol legyen is a székhelye, az elsőfokban magyarul tárgyalt ügyekben magyar a tárgyalás (kihallgatás, kihirdetés) nyelve.

Az elsőfokú ítéletek ellen perorvoslatoknak (telebzésnek és semmisségi panaszoknak) van helye.

A miklózáuri rejtélyes bűnpör.

Folytatják a tanukihallgatásokat.

— Ötödik nap. —

A miklózáuri sötét bűnügy tárgyalása rendületlen érdeklődés mellett folyik tovább. Azonban nem vesszük észre, hogy az eddigi tárgyalások valami nagyon sok világosságot derítettek volna a rejtélyes, sötét bűnpörre.

Különösen jellemző, hogy a tanuk nagy részének vallomása eltér, sőt különösen ma, de már ezelőtt is, lényegesen eltér a vizsgálóbíró előtt tett vallomásoktól, ami mindkét félre nézve gyanus körülmény.

A mai nap a védelem egy fejszét mutat be, Popescuék fejszét, mellyel bizonyítani kívánják, hogy a bűnjelek között levő balta nem a Popescué, hanem ez a most felmutatott balta az övé.

Kéri ennek a tanuk előtt való felmutatását. A bíróság ezt el is rendeli, valamint elrendeli Popa Aurél főjegyző kihallgatását.

Az orvosok vallomása.

Elsőször dr. *Borka Jenő* járásorvost hallgatta ki a bíróság. Neumanékat személyesen nem ismerte, Popescut igen. A Popescu által küldött kocsi ment *Simonyival* Popescuékhoz *Kreinik* beköltözésére. Utközben találkozott *Neumannék* kocsiával. Popescuéknaál megvizsgálta *Kreinikot*, láttelelet vett fel róla, amelyet most az elnök felolvas.

Őnnan *Neumanékhoz* ment, utközben találkozott a csendőrökkel, akiket felvett a kocsi-jára s így együtt érkeztek *Neumannékhoz*.

Popescu már említette neki, hogy őt gyanúsítják, kissé izgatottnak találta.

A csendőrmondotta a jegyzőnek, hogy maradjon otthon és várja meg, míg visszajönnek.

Popescu azonban kijelentette, hogy nem maradhat, mert dolga van *Nagyváradon*. Popescut nem vizsgálta meg, mert nem mondták a csendőrök. *Trippont* megnézte, nagyon kis bőrelváltozás volt rajta, nem merne rá megesküdni, hogy ütés volt-e.

Elnök: Na, Popescu, mit szól hozzá, — mondották a csendőrök, hogy maradjon ott, miért nem maradt?

Popescu: Nem emlékszem, hogy mondták volna, nagyon izgatott voltam.

A tanut megesküti.

Dr. Cornsán János körorvos kihallgatása következett. Nagyon régóta ismerte Popescuékakat, Popescu Aurélt is ő kezelte, aki scrufulozus volt. Ez színváltozást idéz elő a bőrön, amit azonban az ütési nyomoktól meg lehet különböztetni.

A jegyzőválasztás körülményeinél elmondja, hogy van róla tudomása, hogy a jegyzőt *Lin-denisében* kezelték, kleptománikus volt. Ezt fel is akarták ellene használni a jegyzőválasztáskor, azonban akkor Popescu megvizsgáltatta vele magát és ő (az orvos) akkor már teljesen egészségesnek, korrektnek találta.

Még elmondja, hogy az egész családban a jegyző volt a legcsendesebb természetű.

Orvosszakértő.

Dr. Grósz Menyhért orvosszakértő előadja, hogy a láttelelet szerint *Kreinik* sérülései 20 napon túl gyógyulók, könnyen életveszélyesek lehetnek volna. Szemközti, kissé oldalról érte a lövés. A *Neumann Józsefen* ejtett sérülések 20 napon túl gyógyulnak. Fejszével ejthették a fején levő sérüléseket.

Trippon Györgyöt az eset után későbbben vizsgálta meg, a vállán egy karcolás volt, ami azonban székkel való ütéstől nem keletkezhetett.

Utazás a fejze körül.

Popescu Sándort, Aurél édes testvérét hallgatják ki. A tett idején nem volt otthon. Azt

bizonyítja, hogy a bűnjelek közt levő fejsze semmiesetre sem az övéké. Ez az övéké, amelyik most került a bírósághoz.

Eddig azért nem hozta ezt a bíróság elé, mert nem gondolta, hogy idáig fejlődik az ügy. Remélte, hogy az igazi bűnösök majd csak jelentkeznek, ha látják, hogy ártatlan embert hurcolnak meg.

Kalló János kovácmester kihallgatására került a sor. A felmutatott baltát nem ismeri, az nem a Popescué.

Az új baltáról azonban, amely most került a bíróság elé, már messziről kijelenti, hogy az a Popescué, azt javította ő.

Az elnök elébe tartja, hogy teljesen ellenkezőjét mondja most annak, mint amit a vizsgálóbíró előtt vallott.

Ott teljes határozottsággal kijelentette, hogy a bűnjel gyanánt felmutatott fejszét ismeri, az a Popescué, most pedig nem akar tudni róla.

A keresztkérdésekre nem tud mit mondani, zavarba jön.

Vallomására esküt tesz.

Az ügyész a tanu letartóztatását kéri.

A megeskütés után felállott *dr. Kármán* kir. ügyész és a következőket indítványozta:

— Mivel ez a tanu most nem akarja megismerni azt a baltát, melyről a vizsgálóbíró előtt teljes határozottsággal állította, hogy a Popescué, a két vallomás merőben ellenkezik egymással, mivel vallomására meg is esküdt, tehát vagy most, vagy a múlt alkalommal hamisan vallott, kérem a letartóztatását hamis tanuzás miatt elrendelni, vagy ha ezt a törvényszék nem rendelné el, ugy a jelen tárgyalás jegyzőkönyvét kérem áttenni a kir. ügyész-séghez.

Dr. Poyvár védő: Elhiszem azt, hogy fáj a vádnak, hogy bizonyítékai megdőlnék, de ha a kovács letartóztatását a törvényszék elrendeli, ugy kérem ugyanezen okokból *Neumann József*né, *Neumann Izsák* és *Neumann Mariska* letartóztatását, mert az ő vallomásuk is ellenkezik a vizsgálóbíró előtt tett vallomással.

Az ügyész: Nekünk nem fáj semmi, legfeljebb, hogy ilyen sokáig húzódik az ügy, mikor hamarabb is meglehetne. Mi csak az igazságot akarjuk kideríteni. Hurcolják meg *Neumannékat*, ahogy akarják, az lesz az én állításaim legerőtelensebb bizonyítéka.

A törvényszék rövid tanácskozás után az ügyész letartóztatási indítványát indokoltnak nem találván, elrendeli, azonban elrendeli, hogy a tárgyalás jegyzőkönyve a kir. ügyész-séghez áttétessék.

E határozat folytán a védelem indítványa tárgyalanná vált.

Popa Mikula a fejszét nem ismeri, az újabbat igen. *Popa Vaszalé* csak a nyelét ismeri meg. A vallomás alatt Popescu felé néz, az elnök megszólítja:

— En felém forduljon, ne Popescu felé! Végül szembesítik *Kallóval*.

Még *Pop Mikulához* intéz kérdést az elnök: — *Neumannéknak* a tett elkövetése után mondotta:

— Azt hiszitek, nem tudom, hogy *Mikucé* volt a fejsze, csak nem akarok senkinek bajt okozni.

Popa Mikula: Nem mondta. Isten óvjon attól, hogy azt mondtam volna. Szembesítik *Neumann Izsákkal*, aki ezt a szemébe mondja.

Tanu: Nem igaz.

A tárgyalást délután folytatják.

Délután.

A délután egész csomó lényegtelenebb tanu kihallgatásával telt el. Kihallgatták *Szopkó György* csendőrfőhadnagyot, a dolog érdemére nézve semmi lényegeset nem tud.

Trippon György felesége, *Trippon Györgyné* elmondja, hogy mikor felköltötte az urát, hogy menjen *Cséklyére*, az kiment a küszöbre, de látva, hogy rossz idő van, visszajött és nem ment el. Hallott ugyan ugy félálmban csizmahuzást és a retesztolás zaját, azonban az ura egész éjjel mellette volt, ugy tudja.

Trippon kijelenti, hogy az asszony csak álmodta a csizmahuzás stb. zaját, mert azzal volt elfoglalva, hogy őt felköltse.

Még több tanut hallgattak ki, akiknek azonban nem volt lényeges vallomás.

Háromnegyed 6 órakor a tárgyalást másnap 8 órára halasztotta az elnök.

Tavaszi újdonságaim
CIPŐ, KALAP
 és úri divatcikkekben megérkeztek
REICHARD áruháza

IRODALOM.

Gróf Széchényi Miklós

váradi püspök székhelyére érkezett.

Szent László egyházmegyéjének új főpásztora *Széchényi Miklós* gróf immár székhelyén, *Nagyváradon* van.

Csendben, észrevétel nélkül, feltűnés nélkül, minden ünnepélyes fogadtatás mellőzésével érkezett meg.

Ez volt az ő óhajta, szive vágya. És mert jól tudta, hogy híveinek új főpásztoruk iránt való szeretete s polgártársainak érthető érdeklődése az ő érkezését régen várt nagy ünnepnek tekintette volna, azért titokban tartották érkezésének hírét és hogy minden fogadtatást kikerüljön: már *Biharpüspöki* állomáson leszállt tegnap este a gyorsvonatról s onnét fogatján hajtattott be — kíséretében *Brém Lőrinc* udvari papjával — rezidenciájába. *Biharpüspök*inek régebben a XVIII. században is ez volt a jelentősége. A mai plébánia helyén állott a püspök nyaralója. Mikor az új püspök — *Csáky, Forgách, Kollonitz, Patachich* — Püspökibe érkezett megállapodott, ott töltötte az éjszakát s másnap reggel ott gyülekeztek össze a megyei bandériumok s azok kísérték Várad északi határáig (a vasuti raktárak mellől két évvel ezelőtt eltávolított *Szent János* szoborig) s ott várta a káptalan, a papság és a város előjárósága s harangzugás között kísérték új otthonába.

VI. Miklós püspök nem óhajtotta az ünnepélyes fogadtatást, csendben foglalta el új otthonát a báró *Patachich* *Ádám* által építtetett fejedelmi rezidenciát.

Isten hozta! — azt mondjuk magyaros szívvel az új egyházfejedelmek — érezze magát jól új otthonában, új hívei körében.

* **Keresztjórónapi ájtatosságok.** A kellemetlen idő miatt tegnap nem tartották meg a keresztjórónapi körmenetet, hanem az ünnepélyes isteni tisztelet a várad olasz plébánia templomban ment végbe. Az ünnepélyes szent misét *Fetser Antal* felszentelt püspök, a szent beszédet pedig *Szilágyi Dózsa* premontrai rendű áldozár tartotta. — Ma, szerdán lesz az utolsó keresztjórónapi ájtatosság. Kedvező időben a körmenet a Szent László templomból a kapucinus zárda templomába vonul, ha azonban rossz idő miatt a körmenetet nem tarthatják meg, az ünnepélyes szent mise és szent beszéd a kapucinus zárda templomában megy végbe.

* **Nagyvárad város tisztelgése az új püspök előtt.** Már csak alig egy hét választ el az ünnepélyes alkalomtól, hogy Várad új püspökét gróf *Széchenyi Miklós*t ünnepélyesen beiktatják magas egyházi méltóságába s a kiváló egyházfejedelem hivatalosan elfoglalja püspöki székét. A beiktatás alkalmából a város és egyházmegye hatóságai, hivatalai, egyesületei már készülnek, hogy tisztelgő küldöttségekkel járuljanak az egyházfejedelem elé. Bihar-megye törvényhatósága küldöttségének névsorát már közöltük. A tisztelgők között Nagyvárad város törvényhatóságának küldöttei is megjelennek s minél impozánsabb módon óhajtja a város törvényhatósága kifejezni tiszteletét az új váradai főpásztor előtt. A tisztelgésre vonatkozólag *Rimler Károly* polgármester a következő kérelmet intézte a törvényhatóság tagjaihoz:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 223—7244 szám alatt kelt véghatározata folytán főlkérem azon törvényhatósági bizottsági tag urakat, kik a gróf *Széchenyi Miklós* nagyváradai latin szertartású püspök ő Nagyméltóságának folyó évi május hó 30-án tartandó beiktatási ünnepélyén tisztelgő küldöttségben résztvenni óhajtanak, hogy ebbeli szándékukat nálam, folyó évi május hó 25-ik napjának, délutáni 5 órájáig bejelenteni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1911. május hó 23.

Rimler Károly,
polgármester.

* **A vegyész-mérnök kinevezését nem hagyta jóvá a miniszter.** A nagyváradai tápszer- és vegyvizsgáló állomás szervezetére vonatkozó szabályzatot a miniszter jóváhagyta s a város meg is tette a régen nélkülözött intézmény felállítására vonatkozó intézkedéseket. A polgármester meghirdette a vegyvizsgáló állomás vezetésére hivatott vegyész-mérnöki állásra a pályázatot s a pályázók közül ideiglenesen egy évre dr. *Rösinger Artur* vegyész-mérnököt nevezte ki. A város ezen legújabb tisztviselője letette a hivatalos esküt s megkezdte a hivatal szervezését, megfelelő lakást bérelt ki s összeállította az intézet részére szükséges felszerelések jegyzékét. Eddig minden ment rendben a maga útján. A miniszter azonban most nagy zavart okozott leiratával a városházán, mert *Rösinger Artur* vegyész-mérnök kinevezését nem hagyta jóvá. A szabályzat szerint ugyanis a kinevezendő állomás vezető vegyész-mérnöknek csak olyan egyén nevezhető ki, akinek legalább 3 évi gyakorlata van, míg a kinevezett *Rösinger Artur* csak egy évi gyakorlattal bír. Már most előáll az az eset, hogy *Rösinger Arthur* nem vezetheti az intézetet, de

egy évig ki kell adni a fizetését. Az a legnagyobb baj, hogy ezáltal a vegyvizsgáló állomás működésének megkezdése ismét késedelmet szenved, a közérdek nagy hátrányára.

* **Művészek matinéja.** Egy egész gárda vérbeli művész és művész szerepel a programmon, melyet *Gulácsyék* állítottak össze a holnapi matinéra. A színésznőkön kívül az írók, újságírók, művészek egész csapata hozza el vig. bohém jókedvét és szellemes-éjét. Minden tulás nélkül a legompásosabb szórakozást várhatjuk egy olyan matinétól, ahol *Szentgyörgyi Mártha*, *Bihari Böske*, *Csák Ica*, *Horváth Mici* lépnek a pódiumra s melléjük *Dutka Akos*, *Gózo*, *Gulácsy*, *Juhsz Gyula*, *Kabos- és Turányi* sorakoznak. Ezen kívül *Kondor Ernő*, a *Bonbonniere* színpad ünnepelt, direktora. A számok a legművészebb nívón állanak. Az énekes csapatot *Kovács Miksa* tszinházi karaagy látja el a zene kísérettel. A matinéra a beépődij 1 koroná. Kezdeté délelőtt 11 órakor.

* **Mentőcsolnakokat a Körözse.** Valamikor régen, *Ritkay József* gondozása alatt mentőcsolnakokat tartott a város a *Körözson* is igen sokan emlékezhetnek rá, hogy nem egyszer hasznát is vették azoknak. Jelenleg nincsen egyetlen ilyen vízialkalmatosság sem a *Körözson*, pedig most is előfordul, hogy nagy szolgálatot tenne egy-egy mentőcsolnak, különösen nyári időben, mikor a fürdő szezon elérkezik. Nemrég is olyan dolog történt, hogy szükség lett volna mentőcsolnakra. *Gerd Armin* főkapitány a tapasztalatokból indulva ki, előterjesztést tett néhány mentőcsolnak beszerzése iránt a városi tanácshoz. Szükséges volna a *Baross- és Szent László* hidaknál és majdan a 3 ik vashidnál egy-egy mentőcsolnakra, amelyeket szükség esetén könnyen igénybe vehetnének. A főkapitánynak az a terve, hogy a mentőket s a rendőr legénységéből néhányat begyakoroltatnának a csolnak kezelésébe. A városi tanács bizonyára nem zárkózik el a mentőcsolnakok beszerzése elől, de ha mégis úgy lenne, gondoskodni kell, hogy a törvényhatóság elé kerüljön ez a dolog.

* **Kinevezés a nagy királyi belügyminiszter a gyermekvédelem terén az állami és társadalmi tevékenységnek összekötése céljából alakult nagyváradai menhelybizottság elnökévé dr. *Mártonffy Marcel* jogakadémia nyilvános rendes tanárt nevezte ki.**

* **A tisztviselők lakáspénze.** A hivatalos lap vasárnapi száma közli a kormány rendeletét az állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák egyes állomás helyeiknek új lakbérosztályba való besorozására vonatkozólag. Bihar-negyédből egyedül a belényesi tisztviselőket érdekli a dolog. Belényest, mely eddig a VII. osztályba volt, most a VI-ikba sorozta a miniszter. A hírt bizonyára örömmel fogják venni a belényesi tisztviselők.

* **A kidiszított Körözse partfal — hirdetési céokra.** A városháza mellett levő új beton Körözse-partfalat Nagyvárad városa 20,000 korona költséggel kidiszított, hogy tetszősebb legyen s jobban beilleszkedjék a környezetbe. A partfal díszítése részben már készen van s elég mutatós. *Kelemen Béla* nagyváradai könyvkereskedő ugylátszik elég ügyes üzletember, de furcsa fogalma van a város szépítéséről. A nagy költséggel kidiszított partfalat ő jövedelmező vállalatra akarja felhasználni, természetesen a saját javára. Ajánlatot adott be Nagyvárad városához, hogy az új Körözse-partfalat adja bérbé neki a város hirdetési céokra és pedig évi 300 korona összegért. Tíz évre kösse meg a város vele a szerződést, amelyet ez időn belül a város nem bonthat fel, de ő

3 év után minden felmondás nélkül elállhasson a szerződéstől. Erre az ajánlatra igazán kár volt bélyeget pocsékolni, mert csak nem hiszi *Kelemen Béla* komolyan, hogy a város azért ad ki a partfal díszítésére 20,000 koronát, hogy ő hirdetésekkel takarja el a partfal díszítését — évi 300 kor ellenében.

* **A város szabályozási térképe.** Evtizedek óta sürgeti Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a város szabályozási térképenek elkészítését, hogy az építkezések ne öletszerűen engedélyeztessenek, hanem egységes terv alapján. Ezáltal elkerüljük a jövőben azokat a baklövéseket, amelyeket nem csak a múltban, de még most is elkövet a város, igen sokszor a protekció nagyobb dicsőségére. Nagyvárad város főmérnöke előterjesztést tett a tanácshoz, hogy egyik helybeli szakemberrel készítse el a város pontos átnézeti térképét, melynek alapján a városi mérnöki hivatal elkészíti a szabályozási tervet. A magyar mérnök és építész egyesület nagyvárad-i fiókja viszony indítványt adott be Nagyvárad városához, hogy a szabályozási térképet az egyesület által készíttesse el. *Köszeghy József* v. főmérnök most előterjesztéssel élt, hogy mellőzze a város a mérnök egyesület indítványát, mert az átnézeti térképet ugyanis előbb el kell készíteni, mert ez szolgál a szabályozási terv alapjául, a szabályozási térkép elkészítését pedig a városi mérnöki hivatal készítheti el legmegfelelőbbben, mivel ezen munkálatnál ismerni kell a helyi viszonyokat, a város életének szellemét, a város fejlődését. Legérdekesebb a főmérnök előterjesztésében az, hogy sürgeti az átnézeti térkép elkészítését a 3500 korona összeg kiutalását, mert a térképelkészítést ő már meg is rendelte s júliusra az el is készül. Es ha a városi tanács és a törvényhatóság nem akceptálná ezt a megrendelést, ki fizetné meg a 3500 koronát.

* **Életveszélyes út.** A magyarorszáki főszolgabíró tegnap jelentést tett az alispánnak, hogy a magyarorszáki állomáshoz vezető út oly rossz állapotban van, hogy már ki sem lehet javítani. Különösen éjjel járhatatlan az út, amikor a sok hasadék miatt életveszéllyel jár rajta a közlekedés. Tekintettel a község szegénységére, kéri a főszolgabíró, hogy az utat vármegyei segéllyel hozzák rendbe.

* **Ongyilkosság a Rothschild-kastélyban.** *Rothschild Károly* londoni bankár apósának: lovag *Wertheimstein Alfrédnek* csehteleki birtokán pazar fénnel berendezendő díszes kastélyt épített. A kastély építése már a befejezéshez közeledik. A munkálatokat részben nagyváradai, részben más városokból való munkások végzik. A festést egyik aradi vállalkozó teljesíti. A napokban szomorú szenzációja volt az új kastélynak. Az egyik aradi festő munkás a kastélyban felakasztotta magát. Mire észrevették, már meg volt halva s tegnapelőtt el is temették. Az esetet titokban tartják.

* **Villamos közlekedés a Kert utcán.** A közüzemnek ezután hozzuk tudomására, hogy a Kert utcát keresztező *Pece-híd* elbontása miatt mai naptól kezdve a villamos kocsijaink csak a *Szent-László-tér—Szacsavay-utca—Rhédey-kert* irányában és ugyanezen vonalon vissza fognak közlekedni, addig amíg a híd bontási munkálatok tartanak. A nagyváradai városi vasút üzletigazgatósága.

* **Megölte a felesége a szeretőjét.** Véres eseménynek volt a színhelye tegnap *Tulka* község. *Muska János*, aki már 10 éve él békességben feleségével, a napokban tudomást szerzett róla, hogy a feleségét egy sz

éves legény *Szverle* Péter kerülgei. Muszka elhatározta, hogy meglesi a legényt. Tegnap előtt este a felesége küssan a szobából. Gyanus volt a férjnek a dolog és utána ment a feleségének. Az asszony azonban észrevette a férjet és így az előre elkészített légyott abba maradt Muszka azonban az est homályában is észrevette, hogy a kerítésen keresztül Szverle Péter menekült. Tegnap délelőtt Muszka találkozott Szverlével, aki fityörészve akart elmenni mellette, Muszka János megszóította a legényt.

— Vigyázz! Ne mászkálj a házam körül.

— Ki vagy te? Te fenyegetsz engem, ha megfoglak összekezdlek. Felelte a legény és egész közel lépett Muszkahoz. Muszka a legény magatartása még jobban feldühösítette, zsebébe nyúl s onnan kést rántott elő és azal Szverlét oldalba dőlte. A legény hangtalanul rogyott össze. Muszka ezután hazament és ott feleségének a következőket mondta:

— Megöttem Pétert.

A gyilkos ezzel bement Almásdra és ott jelentkezett a csendőrségen. A csendőrök Muszka-t letartóztatták és azonnal átmentek a helyszínre, ahol még mindig érintetlenül feküdt a hulla s a gyilkosságról senki sem tudott. Muszka-t letartóztatták és bekísérték a járásbíró-ságra.

* **Halál a kavics között.** Borzalmas módon esett áldozatul Pintye János balyoki munkás ember — mint a vizsgálat kiderítette — saját vigyázatlanságának. A kavicsbányában dolgozott Bályokon, már nagyon leásott a kavicsömegben és nem hallgatott társai figyelmeztetésére, hogy vigyázzon, mert leomlik az oldal. Ugy is történt. Nagy robajjal omlott a kiásott árokba az óriási kavics ömeg és maga alá temette a munkást, akit holtan húzták ki a kavics közül.

x **Szülőök figyelmébe!** Jól tanuló fiuknak a legnagyobb örömet azzal szerzünk, ha egy jó lövő flóbert-puskát veszünk. Hogyha jót és olcsót akarunk venni, úgy azt csak **LADÁNYI JÓZSEF** puska-művesnél Rákóczi-út, Moskovits-palota lehet kapni, mert nem mindegy hogy az csak flóbert legyen, mert a legtöbb szerencsétlenség a rossz és megbízhatatlan fegyverrel történik, ma már olyan egyének is árusítanak fegyvert, akik ahoz nem értenek, mert gramofon, pipa és tollhoz a fegyver nem való. M. kir. lőporáruda. Telefon szám 269.

* **A Püspökfürdő megnyitása** impozáns módon történt meg folyó hó 14-én, vasárnap délután. Tüzes nyári napsugár, hangos madárdal, vig muzikaszó, balzsamos illat jókedv töltik be a levegőt s varázsolnak tündérligetet oda, ahol a hosszú tél alatt a csendesség ütötte fel tanyáját s csak a Pece vize folydogált csendesen s a lótvirág várta már nehezen a kikeletet, hogy felvehesse pompás nyári öltözetét. A fürdő figyelmes és gondos bérleje **Kernáts** János már akkorra mindent előkészített úgy, hogy a vendégek teljes kényelemben érezhessék magukat. Volt is népvándorlás olyan, amelyet nem láttak hamarosan az öreg lótvirágok s amire az öreg erdei fák is jóváhagyólag bólintgatták évszázados koronáikat. Közel 1500-ra rugott a vendégek száma, ami egyaránt szólott a fürdő és a vendéglős országihírű revének. Az ózondus és balzsamos tavaszi levegő, a kiváló hatású tükör és kádfürdők, az uszoda nem hiába csábította az embereket a Püspök-fürdőbe. Üdülés után a fehér asztalokhoz telepdedt le a közönség, ahol a vendéglős kitűnő borai és **Dankó** Boldizsár Kálmán népécskai zenekarának tap alá való nótái mellett késő éjjelig ünnepeletek a nagy napot, a Püspök-fürdő megnyitását.

Tudatom a n. é. közönséget, hogy a volt

II. KOHN SÁMUEL-féle

üzletben meglevő árukat még csak

e hó végéig árusítom.

Tovább eladók is akár egészben, akár cikk szerinti partikban előnyösen vehetnek!

FLEGMAN.

x Nehai főtisztelendő **Makutz Ernő** theol. könyvtárát míg a készlet tart *olcsón* kiárusítom. **Benkő A.** könyvkeres. Rákóczi-ut 10.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én áthelyezi
míg az építkezés tart **Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz.** Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

x **Tavaszi vásár.** Tisztelettel értesitem a mt nagyközönséget, hogy a csillár és fémáru gyártást megkezdtem s ennélfogva raktáron levő csillár készleteket helyszüke miatt gyári áron, sőt normális elfogadható áron elárusítom. Régi csillárok átalakítása, galvanizálása, fémáruk rezezése, nickelezése, butorvasalás, portáldiszek stilszerű készítése rajz és terv szerint. **Stern, Bémer-tér, Telefon 556.**

Tudósítás!

Tudatni kívánom az igen tisztelt eddigi megrendelőimel és az elegáns ruhákat szerető uri közönséggel, hogy **a tavaszi és nyári szöveteim**

megérkeztek. Angol és belföldi szövetekben oly nagy választékkal rendelkezem, hogy bármelyik fővárosi céggel felveszem a versenyt, ugyszintén az előállításban is, ami a saját vezetésem alatt történik

Nagybecsű pártfogást kér

FRIEDLÄNDER

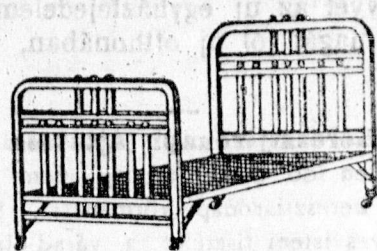
angol uri szabó cég

Nagyvárad, Szent János utca 4. sz.
Mintákkal kívánatra háznál szolgállok.

Igazságszolgáltatás.

§ **Éitét jegyző.** A gyantai körjegyző Váry Karoly, aki szorongatott helyzetében hivatalos pénzekhez nyult és, mert nyomoruságos körülményei között nem tudta azokat visszaszerezni, tudvalevőleg önként jelentette fel magát az ügyészégen és kérte megbüntetését. A törvényszék leárnyalta az ügyet és a körjegyzőt 6 havi börtönbüntetésre és három évi hivatalvesztésre ítélte. Az ítélet meghozatalánál a törvényszék azért alkalmazta a legenyhébb büntetést, mert a jegyző családi szerencsétlensége és más kényszerítő körülményei némileg mentek ejrását.

Vas és rezbutor

gyári raktári

Székrenyágy 3 matraccal 19 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarmiss 5 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

Tanuló fizetéssel felvétetik.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szerdán: Vigyázz a nőre. (A Góth-pár vendégfelléptével.)

Csütörtökön: (Baridán számára.)

Pénteken: Luxemburg grófja. (Károlyi Leonával címszerepben.)

Szombaton: Czigányszerelem (25-ik jubilearis előadása.)

Vasárnap: Vig özvegy.

Vigyázz a nőre. Azok között a diadalmas estek között, amelyeket a Góth-pár vendégjátéka hozott a nyárbahajló színinszezonban, egyik legszebb, legzajosabb estének ígérkezik a szerdai, a »Vigyázz a nőre« előadása. Ebben a pompás, izzig vérig francia darabban érvényesül legjobbad a Góth-pár színjátszó művészete s a szerdai előadás valóságos művészi szenzáció lesz. A darab kisebb szerepei a társulat legkiválóbb tagjainak kezében vannak.

EGYESÜLETEK.

A Gyermekbarát közgyűlése.

A nagyváradai Gyermekbarát egyesület tegnap, kedden délután tartotta közgyűlését, **Hlatky** Endre főispán elnöke alatt.

Első sorban előterjesztették az egylet 1910-évi zárszámadását, amely szerint a pénztári maradvány 2064 korona. A pénztáruoknak a felmentvényt megadták. Az 1911 évi költségvetésnél szóba került a napközi otthonok ügye. A városi tanács a Rózi közégi iskolát jelölte ki napközi otthonnak s e célból az ottani csoportigazgató lakását felmondták augusztusra. Máltányossági szempontból azonban úgy határoztak, hogy a lakást csak november 15 én veszi igénybe a napközi otthon. A kosztadással, a napközi otthon részére, továbbra is Tóth Imrénét bízták meg.

Ezután afelett tanácskoztak, hogy az ügyvezető elnök mellé, a megsokasodott teendők miatt egy kezelőtisztai állást kell rendszeresíteni, évi 300 korona díjjal. A felett keletkezett félreértésből némi vita, hogy az elnök, vagy a helyettes elnök nevezze e ki a segédtisztet. Ennek kapcsán **Hlatky** Endre kijelentette, hogy nagy elfoglaltsága miatt az elnökséget még legfeljebb egy évig viselheti. Az általán megnyilatkozott bizalom azonban arra bírta a főispánt, hogy ígéretet tett, miszerint ha teendői engedik, megmarad az egylet élén.

Ezután a választásokat ejtették meg.

Helyettes elnök lett: dr. **Agoston** Péter, a választmány tagjai: **Katona** Bálintné, **Kolossy** Béláné, **Nagy** Odönné, **Füredy** László, dr. **Dénes** Sándor, **Molnár** Géza és **Moskovits** Farkas.

A Népművelési egyesület ülése. A Bihar-megyei népművelési egyesület választmányának tagjait, a vármegyeház kistermében f. hó 24. é. szerda d. u. 3 órakor tartandó választmányi gyűlésre tisztelettel meghívom. *Fráter Barnabás*, elnök.

NYILTÉR.

**REISZ MIKSA
butorgyára**

Nagyvárad,
Rákóczi-út 14.
szám alatt
(„APOLLÓ” mellett).

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpaddás nélkül is készít **kitűnő hirt** nevű

Fogműtermében

Özv. **Dr. Deákné**
Nagyvárad, Kossuth-u. 2.
Fekete Sással szemben

KÖZGAZDASÁG.

A magyar aszfalt részvénytársaság ma tartotta *Matlekovits* Sándor dr. titkos tanácsos elnöklésével rendez évi közgyűlését, a melyen 121 részvényes 11.645 szavazattal volt képviselve. Az igazgatósági jelentés megállapítja, hogy a mérleg 214.354 korona 22 fillér veszteséggel zárul és közli azt, hogy a könyvek vizsgálata alkalmával helytelen könyvelések találtak, amelyek az igazgatóság és felügyelőbizottság részéről készpénzben kiegyenlített nyertek. Az igazgatóság indítványozta, hogy a részvénytörke 10.000 darab 6 százalékos elsőbbségi részvény kibocsátása által 2 millió koronával fölemeltesse és hogy a kimutatott veszteség az általános tartalékalapból való leírás útján fedeztessék. Az igazgatóság egyuttal kiállításba helyezi, hogy egy alapos újjászervezést fog megejteni, és hogy erre vonatkozólag egy későbbi közgyűlésnek fog javaslatokat előterjeszteni. Érték vita után, amelyben több részvényes vett részt, választottak az igazgatóság nevében *Matlekovits* elnök és *Brückler* igazgatósági tag. Az igazgatóság indítványai túlnyomó többséggel elfogadtattak és az elsőbbségi részvények kibocsátására vonatkozó alapszabály-módosítások egyhangulag elhatároztattak. Az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak a fölmentvény megadatott. A felügyelő-bizottságba beválasztották a következő urakat: *Kovácsy*

Sándor dr., *Dutsch Antal*, *Gellért Arnold*, *Neugebauer László*, *Preyer Hugó dr.*, *Ullmann Pál dr.* és *Veith Béla*.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapestben

Májusi buza	— — — —	12.12
Októberi buza	— — — —	11.26
Októberi rozs	— — — —	9.33
Októberi zab	— — — —	7.68
Májusi tengeri	— — — —	6.41
Juliusi tengeri	— — — —	6.56
Augusztusi tengeri	— — — —	6.67
Augusztusi repce	— — — —	14.20

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA

Bumbera István

==== papi- és polgári szabó ====
NAGYVARAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szálítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

3761, 5454, 6439—1911 sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad összes városrészeire vonatkozó s a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott folyó 1911. évi állandó fizetés utáni IV-ed osztályu kereseti adó kivétési lajstromok az 1883. évi XLIV. tc. 16. §-a értelmében folyó évi május hó 24—31-ik napjain át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal és pedig az I-ső kerület (*Olaszi*) nézve a 15-ik, — a II-ik kerület (*Újváros és Külváros*) nézve a 21-ik számú s a III-ik kerület (*Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegy*) nézve a 26-ik számú szobájában azon figyelmeztetés mellett tétetnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek, azon idő alatt, az említett lajstromokban terhükre előírt adót megtekinthetik s az elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már előző években is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg ezen adójuknak adókönyvecskéjébe történt bejegyzését követő 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. A később benyújtott felelbezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.

Nagyvárad, 1911. évi május hó 23-án.

352

Városi adóhivatal.

Fugyivásárhelyi gazdaságunkban nagyobb mennyiségű gömbölyű és galy-tűzifa jutányos áron eladó.

Értekezhetni a Bihar-megyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság irodájában, *Andrényi-ház.* 353

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása utólérhetetlen.

Egyesült Bihar-megyei Kereskedelmi Bank és Központi takarékpénztár részvénytársaság Nagyváradon.

Felhívás elővételi jog gyakorlására

A »Bihar-megyei kereskedelmi ipar és terményhitelbank« és a »Központi takarékpénztár rt.« egyesülése alkalmából a Bihar-megyei bank részvényeseinek az igazgatóság azt az előnyt biztosította, hogy az Egyesült intézet ujonnan kibocsátandó 8000 drb részvényéből 1000 darabra az elővételi jog csak a Bihar-megyei bank részvényeseinek tartatott fenn, míg a fennmaradt 7000 drb. új kibocsátású részvényre az elővételi jog az Egyesült intézet összes részvényeseit illeti meg a külön felhívásban részletezett módokat szerint.

A fenti 1000 drb. részvényre a Bihar-megyei bank részvényesei az elővételi jogot folyó hó végéig gyakorolhatják olykép, hogy minden 3 darab Bihar-megyei bank részvény után 1 drb új kibocsátású Egyesült intézetbeli részvényt vehetnek át K 470 árbán, melyből K 70, — az elővételi jog gyakorlása alkalmából, a további K 400 ez év december 15-ig befizetendő.

Önként értendő, hogy ezen külön kedvezmény nem érinti a Bihar-megyei bank részvényeseit, ezen felül megillető azt a jogát, hogy a külön felhívásban részletezett módokat szerint minden 3 darab Bihar-megyei bank régi részvény után 2 drb. Egyesült intézetbeli új kibocsátású részvényt ugyancsak K 470 árbán jegyezhesseken úgy, hogy végeredményben minden 3 drb Bihar-megyei bank részvény után 3 drb új kibocsátású Egyesült Bihar-megyei Bank és Központi takarékpénztár részvényre gyakorolható az elővételi jog. Nagyvárad, 1911. május hó 5-én.

328

Az igazgatóság.

MEGELOZOTT MOSKOVITS ANATOMIAI CIPOGYAR

==== **NAGYVARAD** ====
KOSSUTH LAJOS-UTCA 5. SZ.
==== **Bemer-tér, (Bazár épület.)** ====

Nagyvárad város tanácsának árverési küldöttségétől.

7437—1911. szám.

Arlejtési hirdetmény.

A város tanácsától 7437—911. sz. a nyert megbízás folytán a Nagyvárad város tulajdonát képező „Vilmos főherceg laktanya“ kibővítési munkálatainak vállalatba adása céljából folyó év június hó 10. napján d. e. 10 órakor a városháza bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők:

1. Uj egy emeletes melléképület építése,
2. törzsistálló építése,
3. uj gyanus beteg ló- és pótló istálló építése,
4. löveg és szekérszín,
5. A felszerelési raktár kibővítése,
6. Nehéz beteg ló istálló kibővítése,
7. Uj löfelszerelési raktár építése,
8. Jármű szín-épület kibővítése,
9. Uj löveg és szekérszín építése,
10. A tisztai laképület átalakítása,
11. A légénységi két épület padlásában levő alosztály raktárak átalakítása.
12. Udvari csatornázás,
13. Különbéféle munkák: hamu- és trágyatartók, szivattyus kutak, téglafal kerítés, köröskő, csepegő járdák, kavicsolások stb.

Bánatpénzül 250.000 koronáig ez ajánlati összeg 5 százaléka ezen felüli összeg után 2 százaléka teendő le a város házipénztárába.

A bánatpénz készpénzben, vagy óvadéképes értékpapirokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló

nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolatai csatolandó az ajánlathoz.

Ajánlatok csak írásban aluliroft küldöttségi elnök kezéhez 1911 évi június hó 10. napjának d. e. 10 órájáig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak felbontatni.

Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak a szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Ajánlat csakis egységárak megjelölése mellett tehető, ebből a célból a város ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsát a pályázók rendelkezésére, vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységi árakat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek, ártételekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és a feltételek és költségvetések 10 koronáért megszerezhetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdetményt, az árlejtési feltételeket ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ösmeri és azokat magára kötelezőknek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelezők.

Ajánlatot úgy az összes munkálatokra mint az egyes munkanemekre lehet tenni. Munkanemenkénti ajánlatok azonban csakis összesített tehető, az egyes épületekre munkanem szerinti ajánlatot tenni nem szabad, illetve ily atánlatok figyelembe nem vétetnek.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés megtörténik ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon keresk. és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fenntartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árlejtést tarthasson.

Nagyvárad, 1911. május hó 19.

Komlóssy József,
tanácsnok mint az árverési
küldöttség elnöke.

347

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabútorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Rákóczi-ut 5 szám, Veiszlovits-ház.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.
1 > francia szájvíz	25 >
1 > száj szagtalanító	50 >
1 tubus dr Heyder fogcserm	50 >
8 > Thymol	20 >
1 > Stomatol	20 >
1 > tégely Odontin fogpaszta	55 >
1 drb Odontin betét	35 >
1 üveg Picavan	98 >
1 üveg Bay Rum	35 >
1 > Jera violette brillantín	30 >
1 > francia brillantín	15, 22, 35 >
1 > folyékony brillantín	50 >
1 > valódi dió olaj	15 >
1 > > > kivonat	75 >
1 drb bajuszkötő	15, 20 85 >

1 üveg Kerpel kézfinomító	38 kr.
1 tégely Margit crém	40 >
1 > Diana crém	65 >
1 drb Diana szappan	65 >
1 dob Lickner puder	38 >
1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >
1 üveg amerikai petrol	50 >
1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >
1 fekete champos	12 >
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >
3 drb francia ibolya szappan	50 >
1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 >
1 > Speick szappan	28 >
1 > Windsor szappan	38 >
1 tubus kaloderma	28 >
1 > Beloderma kézfinomító	20 >
1 üvegtégely tejcrém	20 >

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 Gillette utánzatu borotva készülék	1 > 50 >
1 valódi serte hajkefe	70 >
1 dublé bajuszkéfe	20 >
1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 körömkefe	05 >
1 surolókefe óriási	20 >
1 surolókefe kisebb	10 >
12 drb Royal angol cipő crém	96 >
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > Jurigatem Zománc	30 >
1 mtr vörös gumicső	60 >
Egynegyed Ko Brunz watta	35 >

305

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Jégszekrények

nagy választékban

Fagylaltgépek

Ltr.	1	2	3	4
Kor.	10—	1250	1450	17—

Vajköpülőgépek

Ltr.	1	2	3
Kor.	360	480	560

Kerti vasbútorok állandó nagy választékban.
Modern konyhaberendezések zománcos és Alumínium edényekből.

Telefon 390.

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyvárad.